

іншими, формування й розвиток їх відбувається в зазначеній послідовності. Щодо нашого дослідження, то маємо на увазі взаємозв'язок таких видів мовленнєвої діяльності, як аудіювання та говоріння.

Усі зазначені принципи тісно пов'язані між собою і лише в комплексі вони здатні забезпечити ефективний добір вправ і завдань для формування навичок і вмінь усного мовлення на уроках української мови як державної.

Ключові слова: навички й уміння, усне мовлення, принципи, вправи і завдання, українська мова.

Список використаних джерел

1. Хорошковська О. Н. Методика навчання української мови у початкових класах шкіл з російською мовою викладання. Київ : Промінь, 2006. 256 с.
2. Хорошковська О. Н. Теоретико-методичні засади навчання української мови і мовлення у школах I ступеня з мовами викладання національних меншин України : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2013. 160 с.

ДО ПИТАННЯ ПРО ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

*Шевчук Лариса,
канд. пед. наук, ст. наук. співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Для ефективного формування ключових компетентностей учнів закладів загальної середньої освіти України необхідним є врахування новітніх законодавчих актів, напрацювань зарубіжних та вітчизняних науковців, сучасних тенденцій в освіті.

Так у Законі України «Про освіту» *компетентність* визначається як динамічна комбінація «знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та / або подальшу навчальну діяльність» [2]. За трактуванням О.Пометун, ключова компетентність – це «здатність людини здійснювати складні

поліфункціональні, поліпредметні, культуродоцільні види діяльності, ефективно розв'язуючи відповідні проблеми» [3, с. 67].

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти до ключових компетентностей віднесено вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною мовою (у випадку відмінності від державної), іноземними мовами; математичну компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічну компетентність; інформаційно-комунікаційну компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності; культурну компетентність; підприємливість та фінансову грамотність. Водночас спільними для всіх ключових компетентностей визначено «такі вміння, як читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами» [1].

Українські вчені ключовими вважають такі компетентності: навчальну, громадянську, загальнокультурну, соціальну, компетентності з інформаційних та комунікаційних технологій, здоров'язберігаючу [3, с. 67].

Для оптимального формування ключових компетентностей молодших школярів корисно поглянути на проблему з різних сторін (для того, щоб глибше її зрозуміти). Зокрема, працюючи над формуванням ключових компетентностей учнів початкових класів радимо враховувати такі компоненти інтегрованого підходу до визначення трьох категорій ключових компетентностей, виокремлені у результаті роботи над програмою «Визначення та відбір компетентностей: теоретичні й концептуальні засади» («DeSeCo», 2002) експертами із Канади, США, Швейцарії та інших країн [3]:

- автономна дія (виховання відповідальності у ставленні до навчання, участь у проектах, виявлення ініціативи, надання допомоги іншим школярам та ін.);
- інтерактивне використання засобів (пошук, добір, опрацювання та застосування інформації із різних джерел; володіння мовою, використання текстів у

різноманітних ситуаціях; активна участь в освітньому процесі із використанням інтерактивних технологій навчання тощо);

- вміння функціонувати у соціальних групах (налагоджувати контакти, спілкуватися, взаємодіяти, співпрацювати).

Враховуючи напрацювання учасників симпозиуму Ради Європи на тему «Ключові компетентності для Європи», варто навчати учнів початкових класів наступному [3]:

- вивчати – обирати власні прийоми та способи вивчення навчального матеріалу, запам'ятовування, закріплення, відтворення та застосування, самостійно займатися своїм навчанням; узагальнювати та систематизувати здобуті знання, використовувати його в освітньому процесі та у повсякденному житті та ін.;

- шукати – працювати з інформацією, користуватися різними базами даних; визначати експерта та консультиватися (опитувати учителів, інших учнів, батьків, інших родичів тощо);

- співробітничати під час роботи у гетерогенних або гомогенних парах (виконувати роль учителя, консультанта, рівноправного учасника співпраці, здійснювати самоосвіту та ін.)

Отже, на нашу думку, різноманітність думок науковців щодо виокремлення компетентностей є позитивним і вартим для врахування явищем. На часі є розроблення відповідного навчально-методичного забезпечення для початкової школи. Перспективним напрямом наступним досліджень і розробок вважаємо розгляд проблеми формування ключових компетентностей учнів початкових класів під час уроків із предметів різних галузей.

Ключові слова: компетентність, ключові компетентності, формування ключових компетентностей, навчання учнів початкової школи.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт початкової освіти. URL : <https://www.kmu.gov.ua /npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti> (Дата звернення: 28.01.2020).

2. Закон України «Про освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст. 380). URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (Дата звернення: 20.01.2020).
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / за ред. О.В. Овчарук. К. : «К.І.С.», 2004. 112 с.
4. Формування предметних компетентностей в учнів початкової школи : монографія. / Бібік Н. М. та ін. К. : Педагогічна думка, 2014. 346 с.

ФОРМУВАННЯ ПРАКТИЧНИХ ВМІНЬ УЧНІВ У ГІМНАЗІЇ ТА ЛІЦЕЇ ЯК ОСНОВА КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

*Яценко Володимир,
канд. пед. наук, ст. наук. співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Недостатньо дослідженим в науковій літературі є питання формування практичних умінь учнів гімназій та ліцею з географії та економіки. У підсумкових матеріалах експериментальної роботи «Науково-методичне забезпечення компетентісно орієнтованого навчання економіки та географічних курсів економічного спрямування в гімназії та ліцеї» (2018-2020) на конкретних прикладах нами розкрито значимість опанування учнями основними практичними вміннями. Розглянемо загальні теоретико-методичні підходи обґрунтування цього актуального питання.

Більшість учених-педагогів, зокрема Є. Мілерян [1], В. Паламарчук [2] вирішального значення надають розвитку пізнавальних вмінь у навчальній діяльності учнів. Тут мова йде про вміння вчитися, тобто самостійно здобувати, засвоювати і застосовувати знання та уміння для розв'язування контрольних завдань. Наприклад, В. Паламарчук у методології і методиці формування глобального інтелекту учня розробила цілісну програму, в якій формування